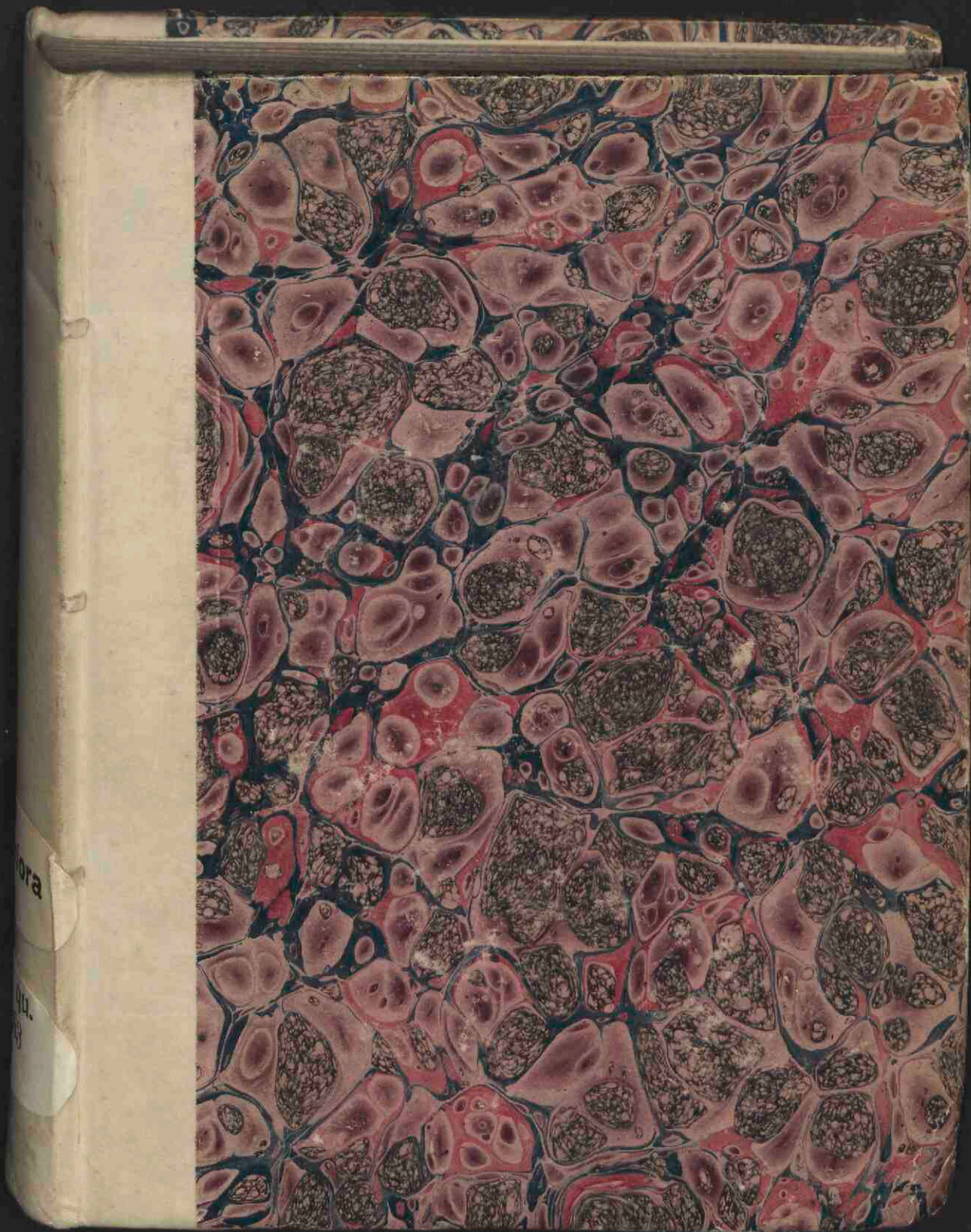

**Historica descriptio susceptae a Caesarea Majestate
executionis contra S. Rom. Imperii rebelles, eorumque
receptatorem: & captae urbis, Gothae, soloque aequati castris
Grimmenstein, Anno Domini MDLXVII XIII Aprilis.**

<https://hdl.handle.net/1874/389016>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
  - de kopsnede
  - de frontsnede
  - de staartsnede
  - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

HISTORIA

GALLICA

Rariora

**S. qu.
363**

wa

U

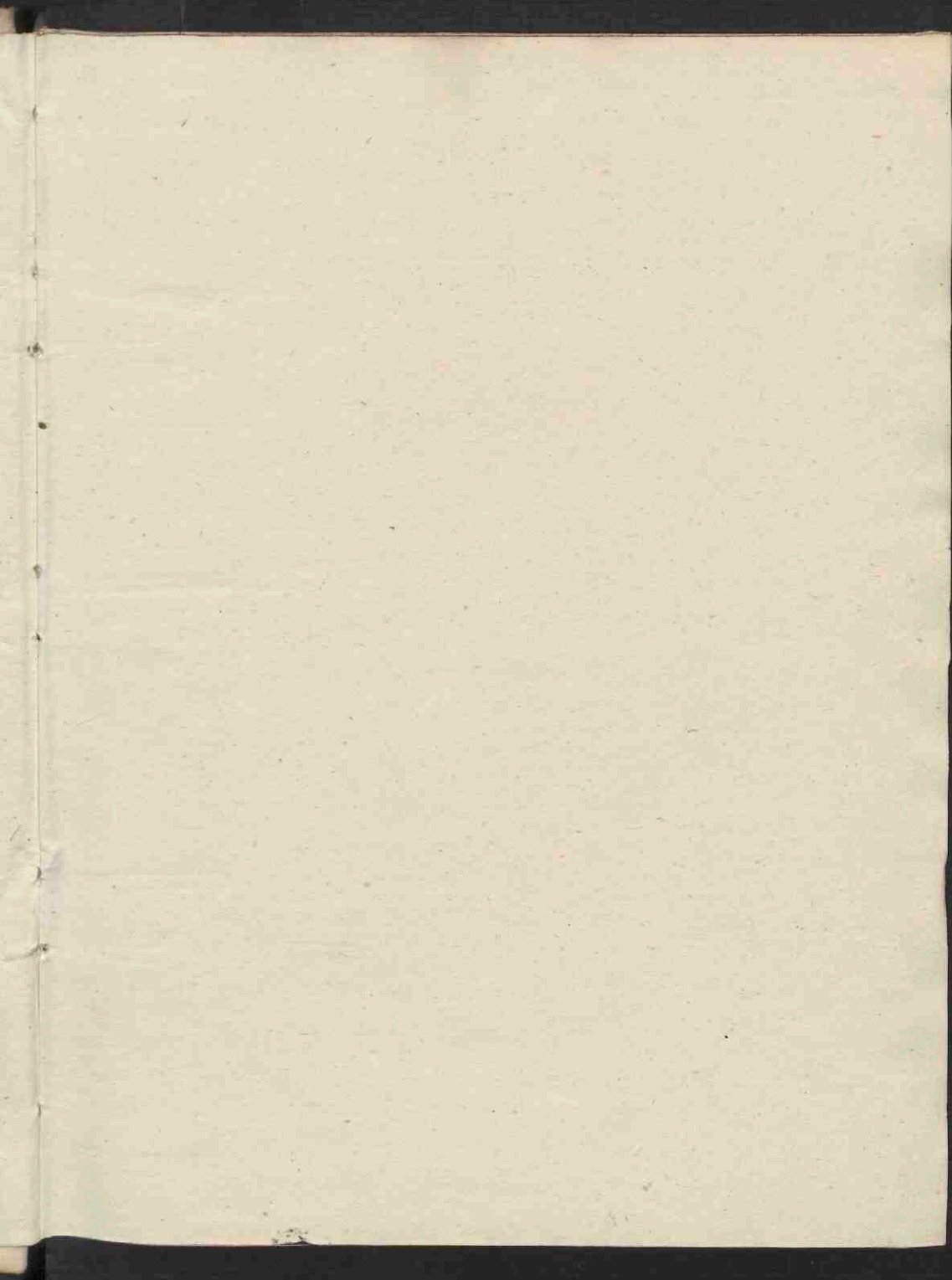

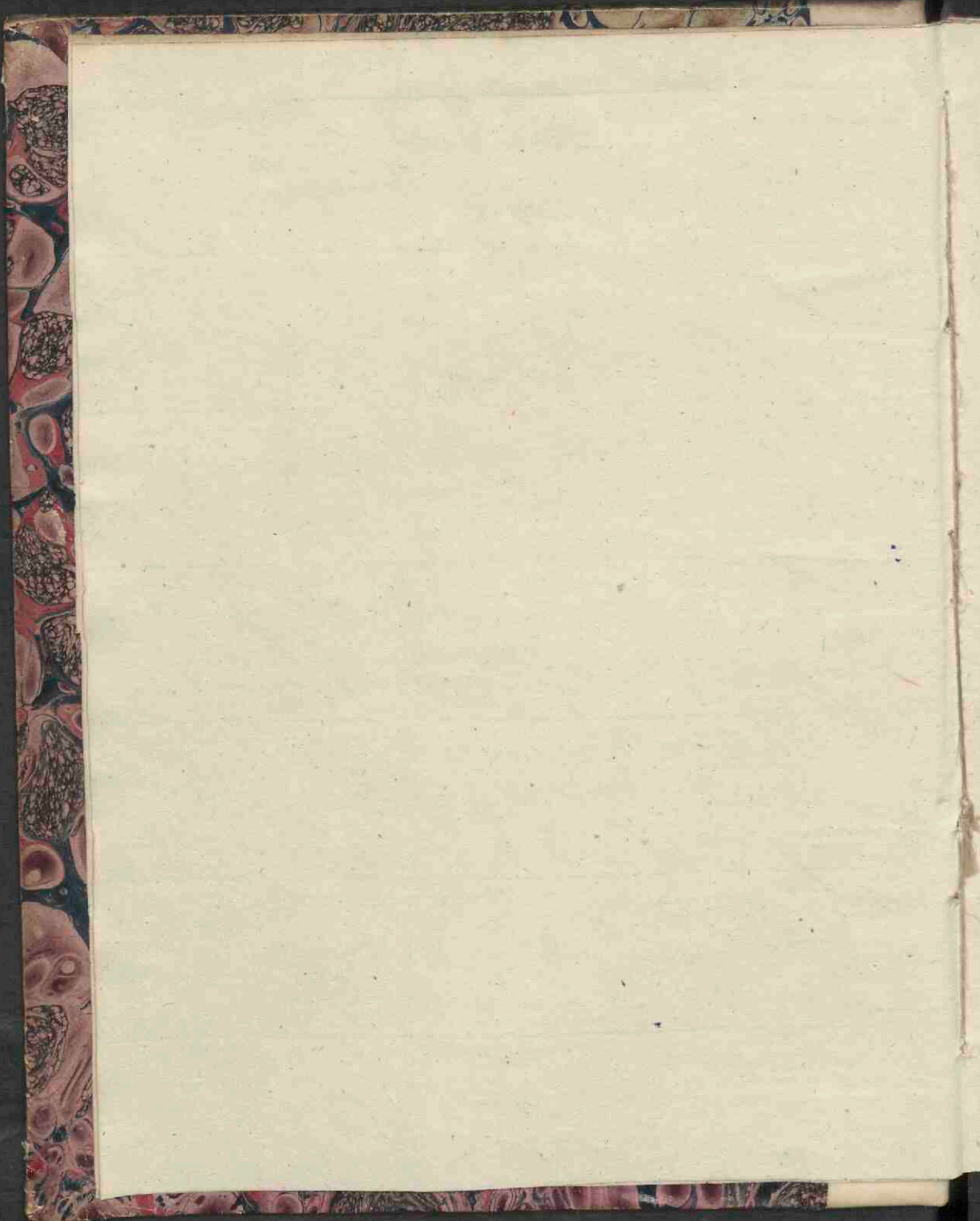
Historia Gentium

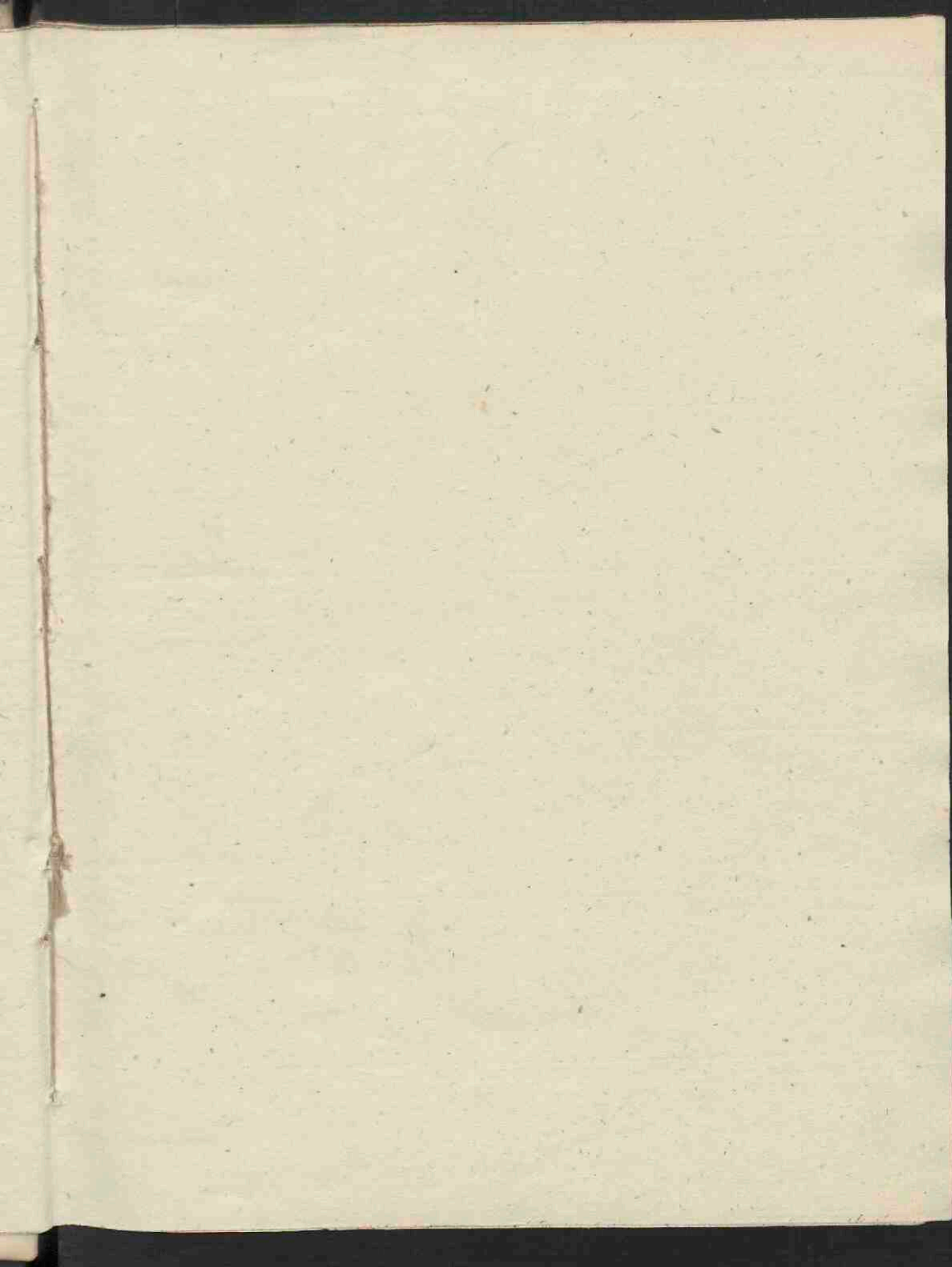
Quarto no. 363

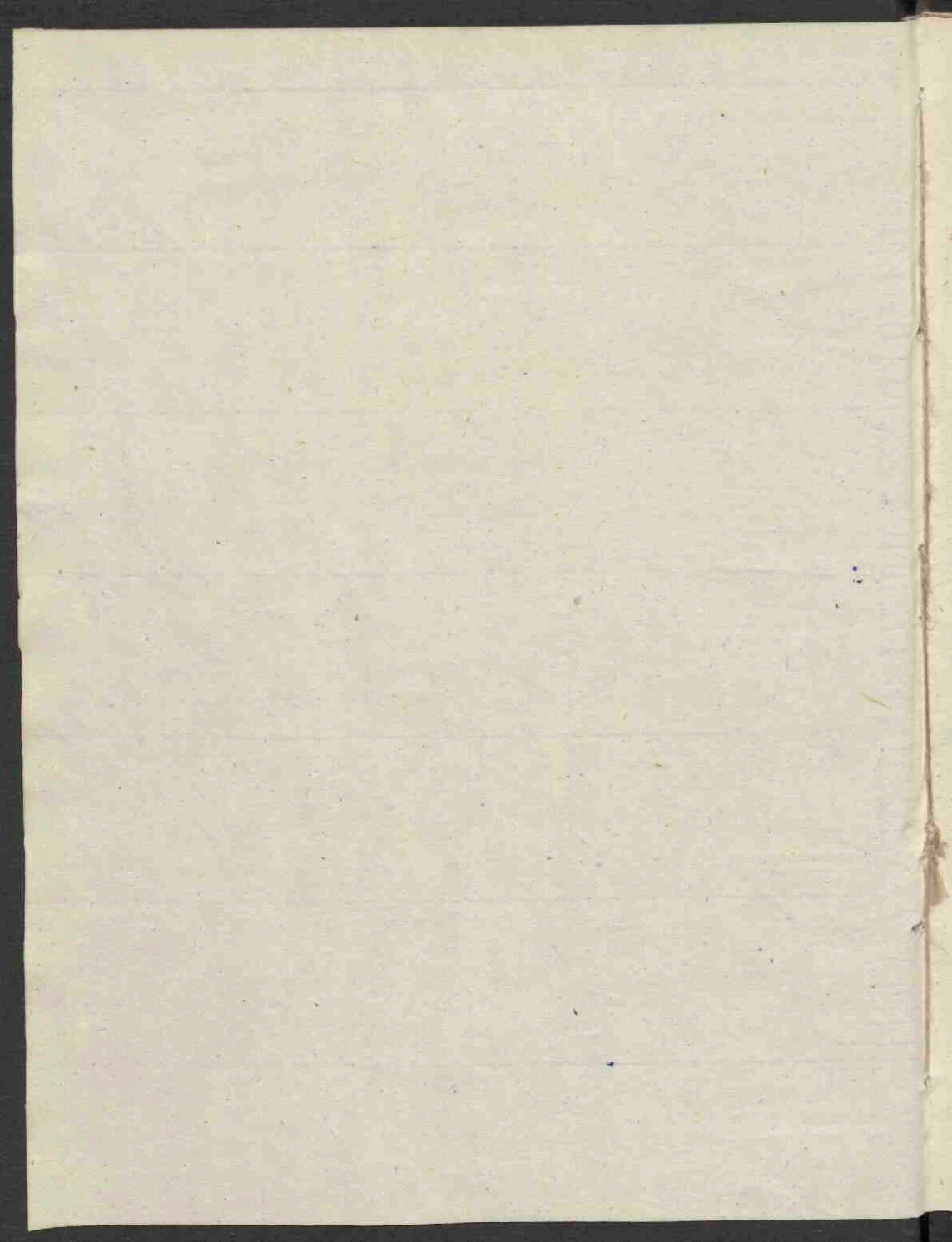
S. qu.
363

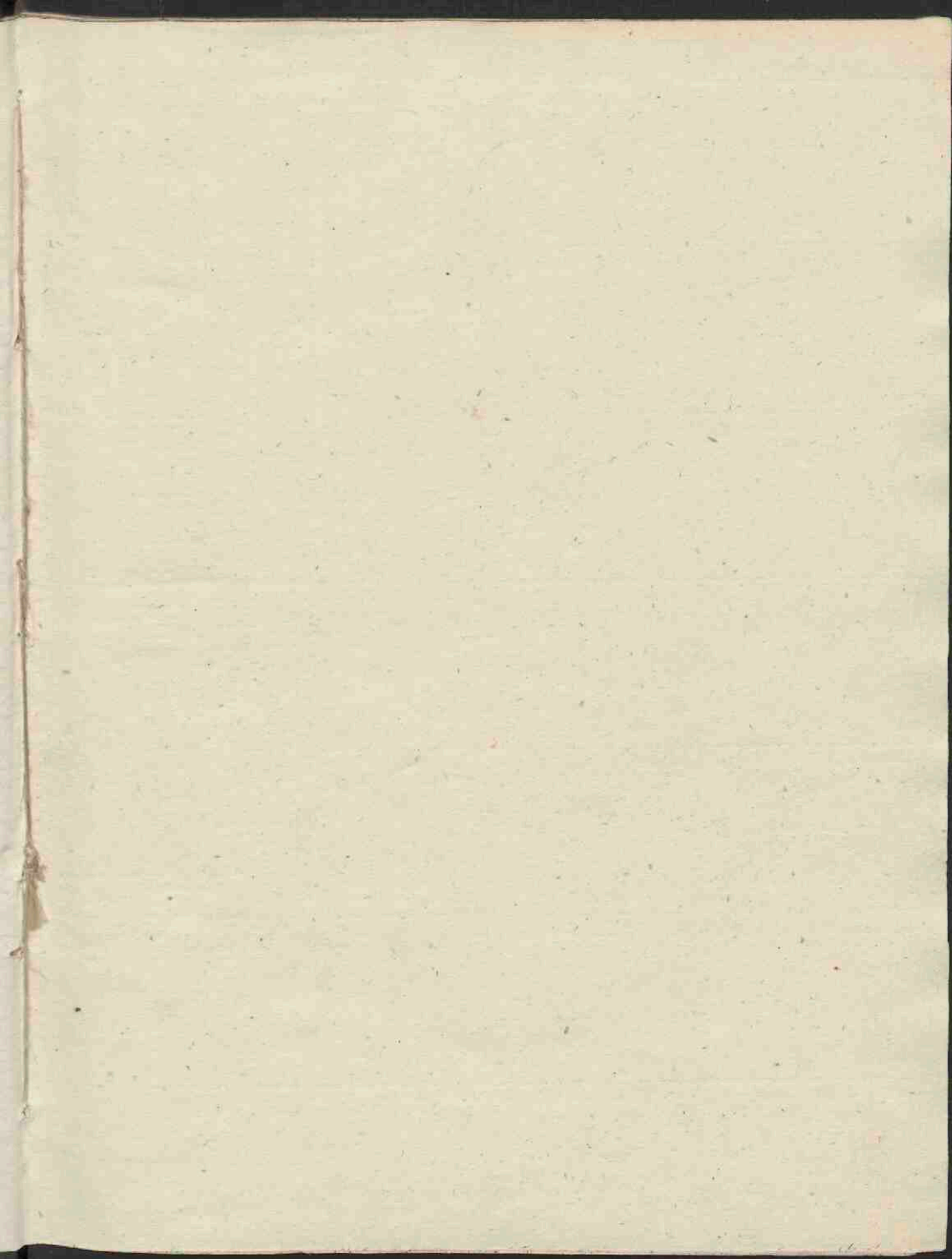
Rariora

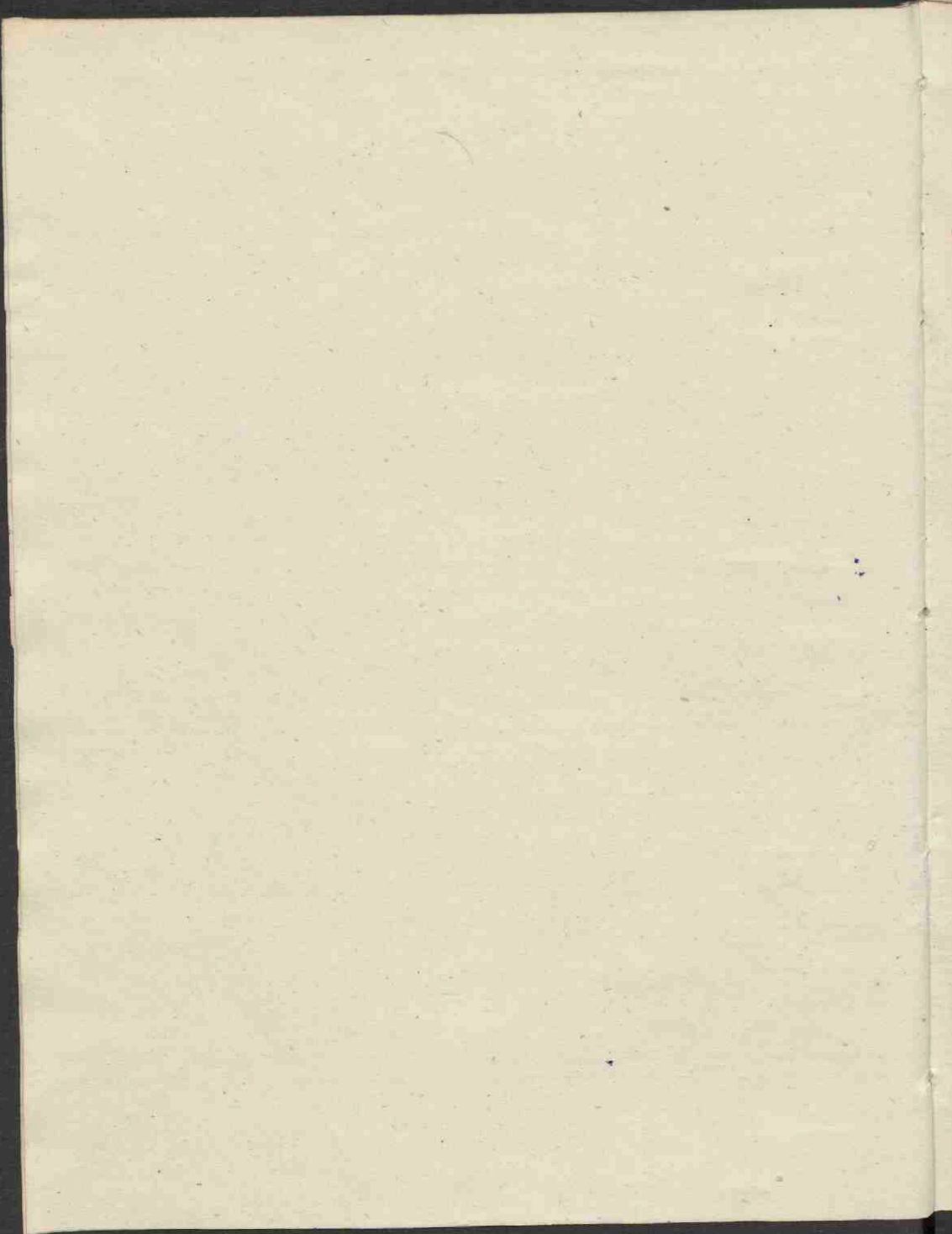

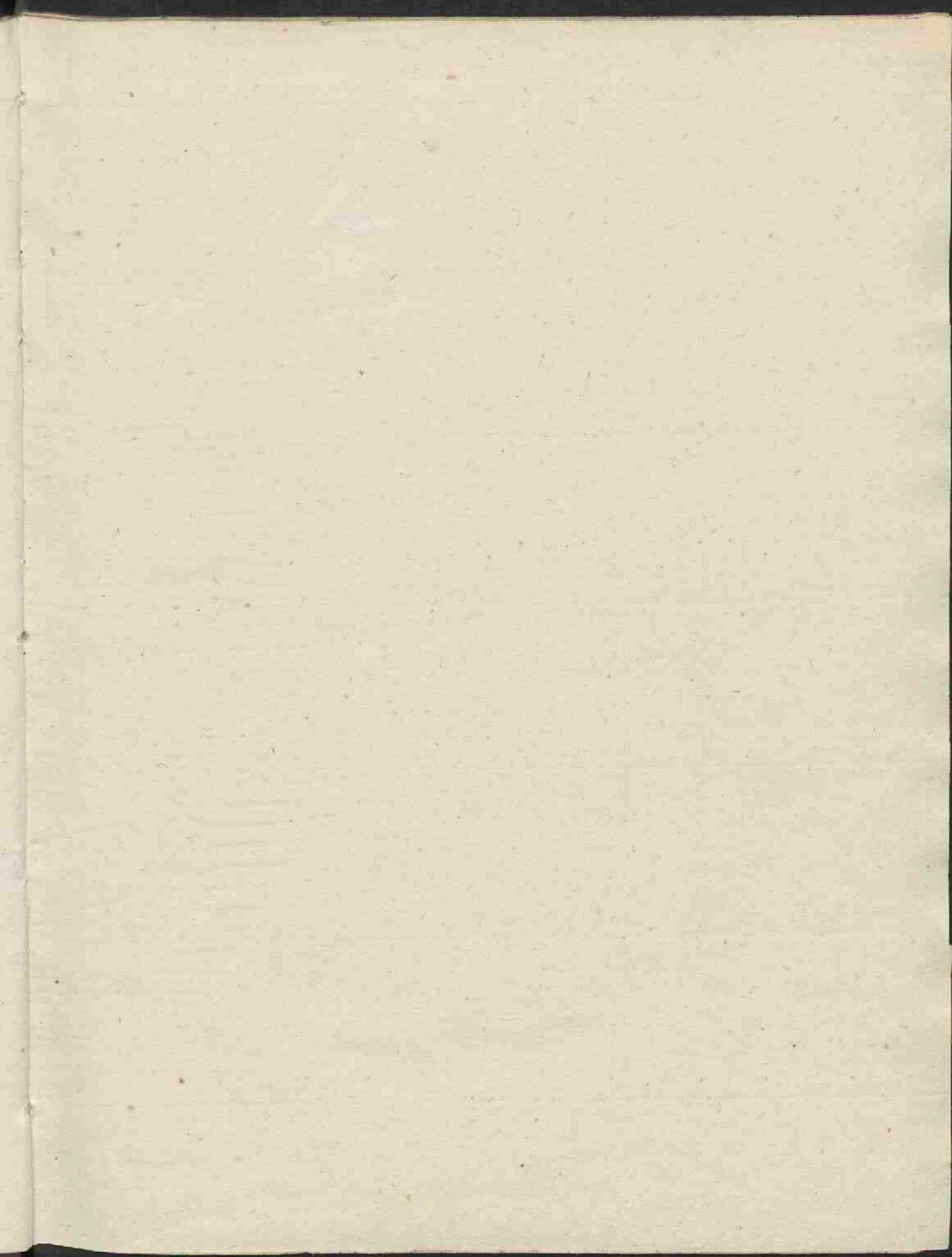

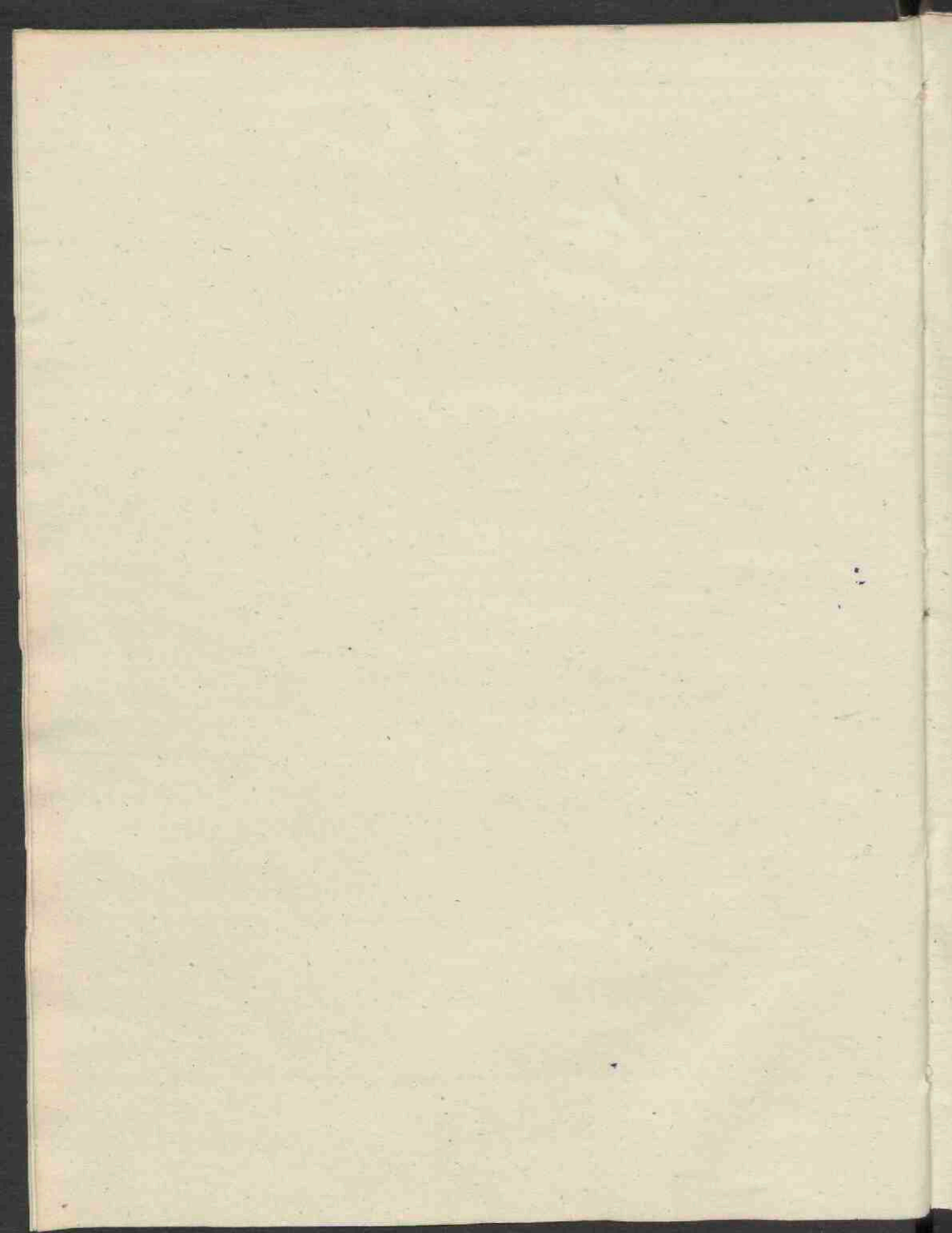

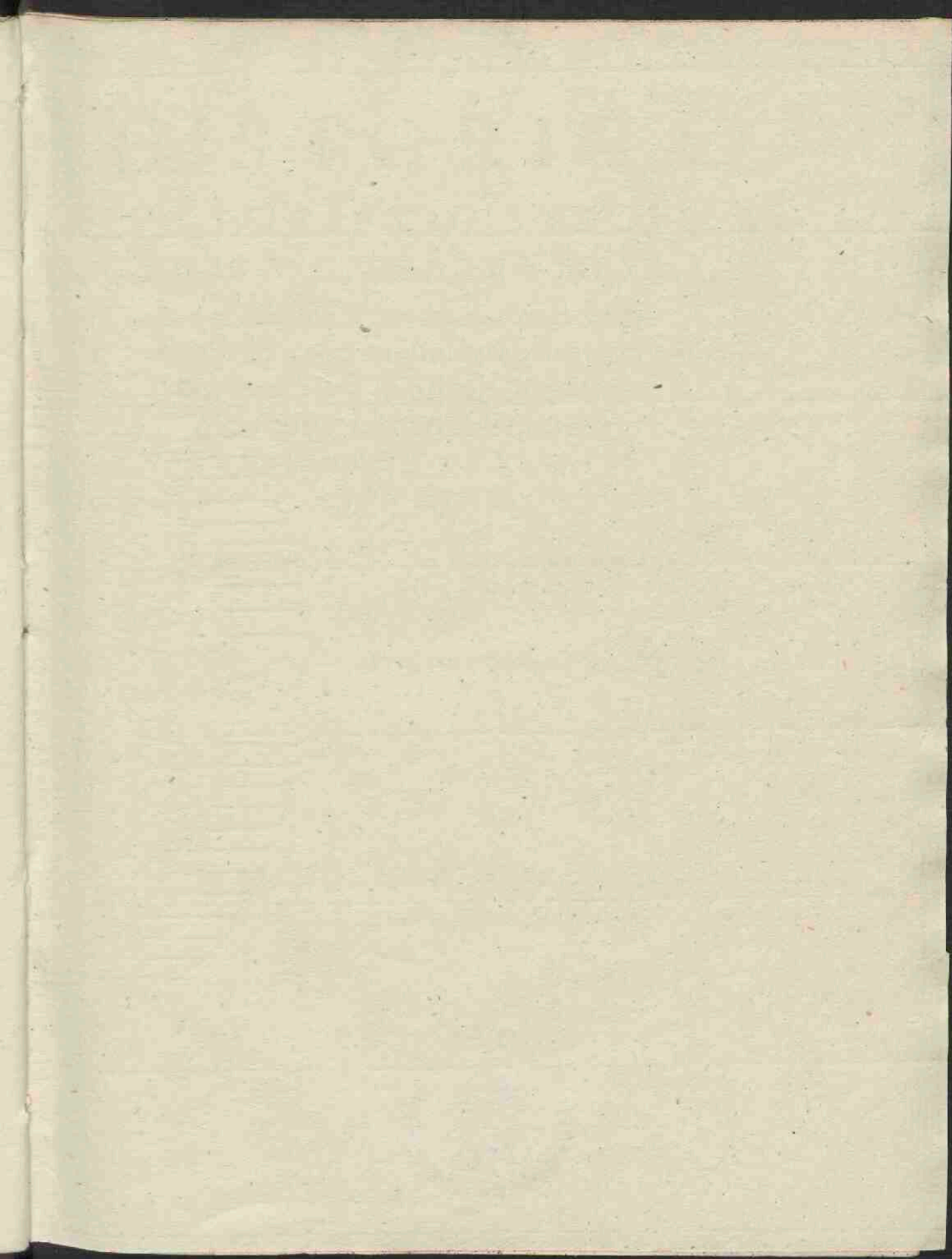

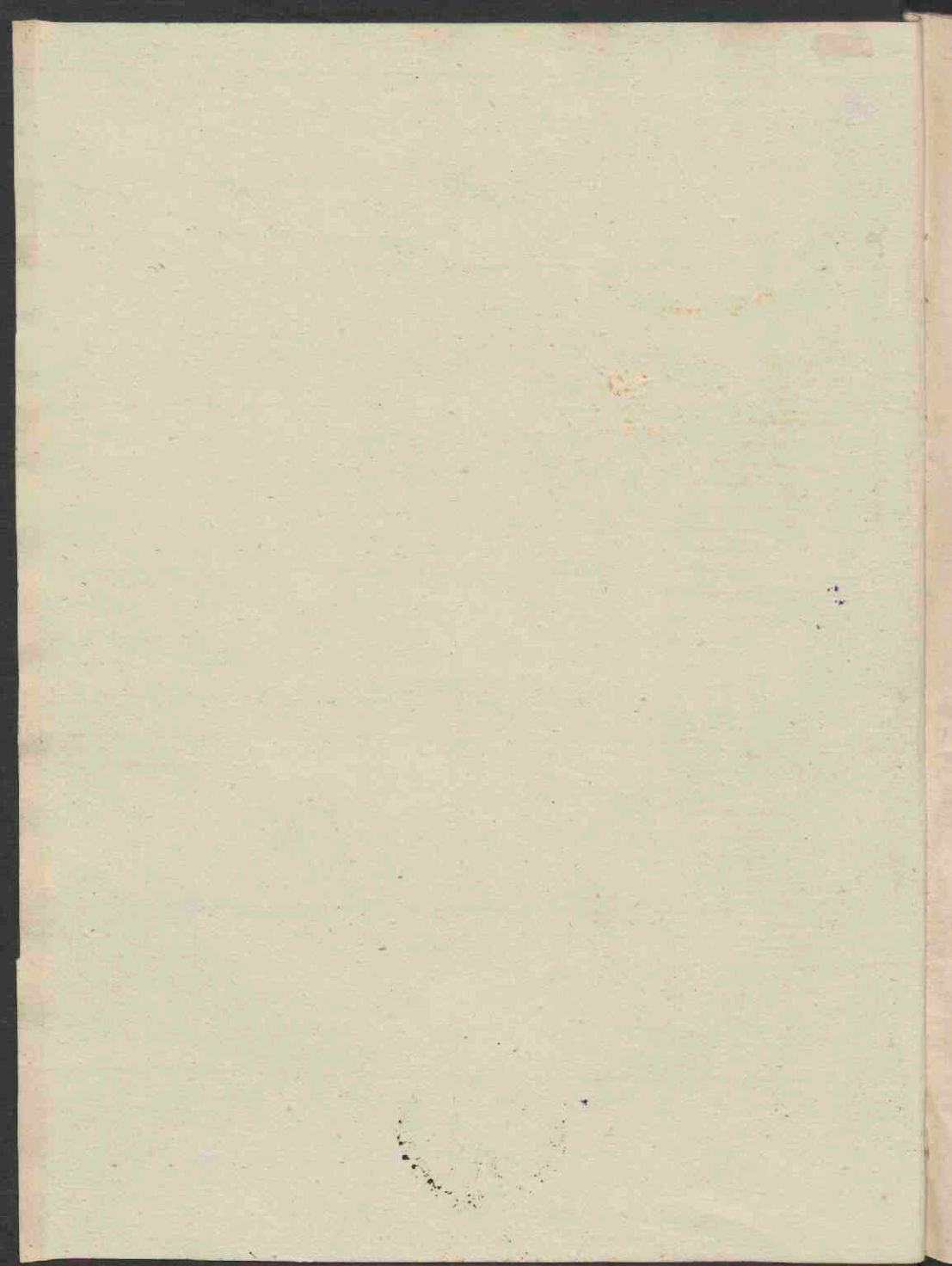

92

HISTORICA

DESCRIPTIO SVSCE-

PTAB A' CAESAREA MAIE-

state executionis contra S. Rom. Impe-

rii rebelles, eorumque Receptatorem: *Jo. Fedorin,*

& captæ urbis Gothæ, solóque æ-

quati castri Grimmenstein, Au-

no Domini M. D. L X V I I.

X I I I. Aprilis.

Jo. Fedorin captus. eig. Jo. Melchling sumptu

ANNO M. D. L X V I I I.

Mense Augusto.

4. 4. 199.

præcipuos eius propugnatores oppresserit. Imò eò impudentiæ sunt progressi, vt persuaserint multis, ipsum iam apud se habere istud recens exortum genus impostorū, quos Iesuitas vulgò nominant. In quibus calumnys adstruendis & serendis Grumbachiana factio egregiā operam nauat. Sicui notæ sunt res Germaniæ, is facile intelligit, solius ordinis equestris seu nobilitatis (vt vocāt) opes & facultates nostro tempore auctas esse, reliquorū verò ordinū aut imminutas, aut labefactatas. Principes experiuntur eas difficultates in gubernatione ob turbulentorum hominū molitiones, vt nihil ipsis satis sit. Comitum fortunis quotidie multum decedere nemo ignorat. Urbes Imperij præter paucas, videntur tantū esse cadauera earū urbium quæ repub. melius constituta floruerunt. Agricola verò vbiq; sub grauissimis oneribus gemunt. Quare ipsius ordinis equestris maximè interest, vt hæc reipub. forma conseruetur: cum ex ea plura emolumenta sentiat quàm ordines reliqui omnes. Videant igitur ij, quorū res sunt adhuc integræ, ne immoderata libertatis amor eos decipiat: & caueant ne nimis faciles aures præbeant incitationibus eorum, qui sua per luxū & superbiam prodegerunt, quos non est mirum cupere turbari rempub. Iam autē consideremus quales veræ religionis propugnatores isti fuerint. Cum ante sex annos in Gallia exortū esset bellum ambitione quorundā procerum, qui renascentis Euangelij splendorem ferre non poterant, & initio belli dissipata esset fama per Germaniam,

niam, longè esse maiores vires principis Condei, quàm ad
uersariorum eius: Grumbachius & socij nihil non fecerunt,
quo possent persuadere Condensibus, vt ipsorum opera in
conscribendo milite vterentur. Et vt ostenderent se opti-
mè erga ipsos esse affectos, mandarunt ijs, qui annua ip-
sorum stipendia in aula Gallica soliti erant exigere, vt in
ea re vteretur opera principis Condei, nò autè Guisij du-
cis, cuius tamen beneficio ea erant consecuti. Nam tunc
preserebant se nolle habere quicquàm commune cù ijs,
qui verè religioni aduersarentur. Ubi autè animaduer-
terunt isti boni viri minus esse præda apud Condenses
quàm ipsi sperauerat, deposita religionis larua, quàm in-
duerant, dederunt operam vt Guisio reconciliarentur, cui
sub finem belli petenti vt equitè conscriberent aduersus
Condenses, sunt cupide obsequuti. Sed inopinata & ipsis
minimè opportuna Guisij mors, rationes ipsorum tunc per-
turbauit. Post Uurceburgensis vrbs direptionem, & præ-
sertim postquàm in conuentu Augustano decreto omnium
ordinum Imperij sunt proscripti, incerti quò se verteret,
conati sunt persuadere ijs, qui repurgatam religionem in
Gallia profitebantur (quos sciebant in perpetua sollicitu-
dine viuere) se, siquid pecuniæ sibi ab ipsis subministra-
retur, ita res Ecclesiasticorum in Germania perturbatu-
ros, vt posthac Pontificij in Germania & Gallia cogita-
turi potius essent de sese defendendis, quàm de alijs oppri-
mendis. Sed Galli responderunt, sua maximè interesse,
vt maneret pacata Germania, quo possent inde habere

auxiliares copias, quandocunq; necessitas exigeret. Hu-
ius factionis reliquia superiori autumno se in Gallia re-
ceperunt, & cum exoriretur infelix istud bellu, quo ad-
huc miserè ardet Gallia, pro suo more utriq; parti suam
operam detulerunt. Quidam ex ijs, qui Regi aderant,
persuali fore maximu concursu nobilitatis ad istos,
statim vbi Germaniae fines attingeret, hortati sunt Re-
gem, vt ipsorum opera vteretur: cuius rei cu facta ipsis
spes esset, contulerunt se in Metensem vrbe, sperantes se
ibi accepturos pecunia ad conscribendum milite: verum
Rex a peritioribus rerum Germanicarum de ys rectius
edoctus, paulo post nudauit sententiam. Vbi animaduer-
terunt se vbiq; spe excidisse, praecipui inter ipsos pracla-
rum, & sua pietate dignu facinus sunt aggressi. Ut enim
gratificarentur Pontificijs, a quibus recens ea iniuria,
vel potius contumelia erat affecti, clam ad illustrissimu
principem Ioanne Casimiru Palatinu accesserunt, sua-
dentes vt desertis ys qui in Gallia propter Religionem peri-
clitabantur, copijs quas in procinctu habebat, ad turbā-
dam Germaniam vteretur. Sed generoso principis ani-
mo de suoru morum scabie nihil adfricare potuerunt.
Siquis ad haec addat praestigias magicas, quibus antea
sunt vsi, habebit Religionem & pietatem, ob quam in eas ca-
lamitates sunt mersi, in quibus iam haerent. Nunc videa-
mus an Elector Saxoniae Augustus a Religionem defece-
rit? Nemo bonus negabit, scholam Vuitebergensem, esse
tanqua fonte perennem, ex quo ora sua rigarunt, & sua

virtutis fundamenta hauserunt plerique ex ijs, qui in Germania & vicinis gentibus cum laude praesunt Ecclesiis, & in Reip. administratione versantur: eam felicibus auspicijs institutam a sapientissimo principe Friderico Electore, sua liberalitate ornavit & auxerit Ioanes, Ioanes Fridericus, & Mauritius Saxonia Electores. Verum maiora beneficia solus in eam contulit is, qui iam rerum potitur, quam isti omnes simul. Praeterea recens instituit plures Scholas in varijs locis suae ditionis, in quibus magnam numerum puerorum sua pecunia alit: & curat in Religione & literis diligenter institui, ut sint tanquam seminarium ad veram religionem & pietatem propagandam. Pauci sunt in ipsius ditione docti Theologi, aut professores bonarum artium, qui non eximia ipsius erga se liberalitate sint experti. Haec facere & copescere quosdam turbantes Ecclesias bene constitutas, est illa defectio a Religione, quam improbi isti homines putidis suis calumnijs exagitant. Quavis istorum malorum in qua incidit, sibi auctor extiterit Dux Ioan. Fridericus: multi tamen dolent vicem eius propter dignitatem familiae, & memoriam virtutis maiorum ipsius, quorum est illud maxime gloriosum facinus, quod primi omnium ausi sunt caput ingentibus periculis obycere, ut verae Religionis adversus tyrannidem Pontificiam patrocinentur. Sed (ut ait Poeta) Si te praecipitem rapit ambitus, &c. Incipit ipsorum contra te stare parentum Nobilitas, claramque faciem preferre pudedis. Paucis annis post mortem parentis, quaedam floccipede dum ad se vocavit, ut per ipsum Ecclesias Electoris Au-

gusti exagitarer & turbaret. quod est ita petulater factū
ab illo & eius sodalibus ac sectatoribus, vt multi mirarē
tur Electorē Augustū ista ferre, cū viderent eius equa-
nimitate istorū ferociā & petulantia auferi. Sed quan-
diu licuit, maluit suas iniurias publica trāquillitati cō-
donare. Cū autē euentus nō responderet magnis illis speb.
quas floccipendendus iste fecerat de turbāda repub. &
presertim ditione Electoris Augusti: venit in cōtemptū
apud Ducē Ioannē Fridericū, à quo tandē cū ignominia
pulsus est ex Thuringia. Cum enim (vt solitus erat quidā
dicere) ageret de regione potius quā de religione, pra-
tulit Dux Ioannes Fridericus Grūbachij consilia, quae ip-
sum tandē in istas calamitates precipitarūt. Quoniam
autē mendacia quae vulgō spargūtur de causis belli, quod
superiore anno ad Gothā gestū est, praebet occasionē calū-
nijs aduersus Electorē Augustū, existimavi vnicā esse ra-
tionē occurrēdi eiusmodi calumnijs, & discutiendi nebu-
lā, quā isti suis praestigijs & mēdacys plurimis offuderūt,
si in lucē edere narrationē de causis & successu eius belli,
quā ex publicis monumentis bona fide & grauitate descri-
ptā, quidā amici ad me miserūt. Si quis ad eius lectionē
adferet animū nō occupatū prauidicys aut affectibus,
spero apud ipsū posthac nō fore locū calumnijs. Non dee-
rūt forte, qui dicāt, satius fuisse domesticorū horū vulne-
rū memoriā obliuione sepeliri, quā ea in lucē proferrī.
Audiant isti Tacitum dicentem, praecipuum munus
scriptoris esse, ne virtutes sileantur, vt quae prauis dictis
factisque ex posteritate & infamia metus sit, &c.

N N O Salutis nostræ Millesimo
 Quingentesimo septimo & sexage-
 simo, Germania bellum habuit, sus-
 ceptum decreto, & gestum sumpti-

bus communibus omnium ordinum Imperij,
 aduersus Grumbachianę coniurationis Duces,
 ac horum Receptatores, Duce Illustrissimo
 principe Electore Saxonię Augusto. Huic
 enim sententię in prosriptos promulgatę exe-
 cutio, ac tota belli summa ab Imperatore ac ce-
 teris ordinibus uno consensu demandata fuit.
 Causę belli & occasiones sic se habent: Guilhel-
 mus Grumbachius ex nobili quidem Stirpe
 in Orientali Francia natus, sed à uera genero-
 sianimi nobilitate alienus, & factiosis consilijs
 ac molitionibus à prima ætate magis, quàm
 uirtutum studijs deditus, atque ab his celebris
 Vassallus erat Antistitum Vuirceburgensium:
 Sed ab his ad Albertum Marchionem Bran-
 deburgensem sese contulit. Cui adolescenti
 incitato aduersus patrum optimum princi-
 pem Georgium Marchionem, consiliorum
 minime felicium aut salutarium autorem & ad-
 pessima quęque, atque ipsi tandem, & familię
 perniciosã, magistrum & incitatore[m] sese pre-
 buit. Aliquanto post eundem sumptibus im-
 pensis in bella CAROLI V. Imperatoris &

immodicis alijs profusionibus exhaustū, ac æ-
 gestate per sese inhiantem uicinarum Antistiti-
 tum terris & opibus, cum ad bellum illis infe-
 rendum impelleret, idque iam motum, ut Ar-
 chitectus arcanorum consiliorum præcipuus,
 magno studio & artibus ac technis mirabili-
 bus instrueret, ac foueret, Vuñrceburgēsis Feu-
 dum illi ademit, quo tamen semetipsum spolia-
 uit uiolatione fidei ac iuris iurandi erga Do-
 minum Feudi. Hac de re Marchione Alberto
 tandē omni sua ditione exuto, & in exilio mor-
 tuo, Antistiti Melchiori è gente Zobela litē ille
 audacter mouet, & tanquā nil meritis tale, nec
 ullius culpæ reus, conatur euincere, sibi huius
 quicquid fecisset, id facere licuisse integro & in-
 columi iuramento: propterea, quod quamprī-
 mū offensio nata inter Antistitem Francicū &
 Marchionem Albertum, in dissidium primū,
 mox in bellum erupisset, ex pacto inter hos cō-
 uenisset, Vasallis utrinque militantibus fraudi
 non fore, si pro ijs, quibus seruirent Dominis,
 arma ferrēt contra feudi dominos. Quod ipsum
 tamen per se quidem uero minimē consenta-
 neū, nullis deinceps documentis comprobare
 Grumbachius potuit. Re igitur aliter cōperta,
 cum non statim, nec ita ut uellet, sua recipe-
 ret, Antistitem per subornatos sicarios exurbe
 Vuñrceburgo

Vuñreburgo in arcē per Mæni pontē ascēsurum, aliquot sclopetorū ictibus insidiose interficit. Sicarij euadunt, nec tunc agniti sunt, quod parricidium uelatis faciebus perpetrassent. Nō longo tamen temporis interuallo post, in Lotaringia capitur ex Sicarijs unus Christophorus Crecerus, qui seu metu Grūbachij, cui multos annos seruiuerat, seu ex occultis alijs obligationibus erga Grumbachium : seu tribuens hoc beneficijs ab eo acceptis, se autorem parricidij professus, cū in itinere frequentibus suspirijs ac gemitibus dominum accusasset, uitā sibi ipsi noctu laqueo finiuit. Quod, ut existimātū fuit tormentorū cruciatus reformidaret ac supplicium: uel quod anteuertere abrupta uita cuperet quæstiones in Dominum, ad quas seruari ac duci se non ignorabat.

Succedit Zobelo alius ex Vuirsburgiorū familia : huic litem renouat Grumbachius. Res agitur uelitationibus scriptionū. Antistites ex archiuis belli tempore interceptis proferunt ac detegunt artes & machinationes Grumbachij. His, etsi Apologias opponit, refertas non tam refutationibus eorum quæ obijciabantur, quā anticategorijs : tamen ut erat uir ingenio astuto ac uastro, timidoq; & crudeli, his non confidens, sed alijs præsidijs opus fore cernens, ani-

mos Nobilitatis Germanicę occupat, querelis atrocibus ac speciosè ad fallendos imperitos exaggeratis de iniuriã, qua per uim innocēs ipse afficiatur ab Antistite Vvırceburgēsi, à quo excluderetur auitis possessionibus, nullo suo merito, ut pre se ferebat, per fas nefasq;. Contra hanc si Antistitis Tyrannidem nõ defendatur, ostenditur exemplũ nociturũ Nobilitati uniuersę. Impune enim deinceps principes aufuros esse quæuis in subiectos ipsi homines, Nobiles, quocunq; iuris prætextu, & hos in turpẽ seruitutem redactos, ceu mancipia rustica oppressuros. Simul autem latebras quærit ac receptus, ubi tuto uersetur, cõflatãq; occulte coniuratione minime contemnenda, sese & armat munitq; in præsens, & si foret opus, ad rem bello etiam deinceps decernendam instruit. Ex ordine equestri igitur, non exiguũ sociorum numerum comparat. Inter hos fuere pleriq; qui Marchionem Albertũ in foelicibus latrocinij; Germaniam peruastantem secuti, ea occasione in noticiam & familiaritatem Grumbachij peruenerunt. Ac præcipui quidem Guilhelmus Steinius, eiusdẽ apud Antistitẽ Vvırceburgẽ sem criminis reus. Ex eadẽ causa, Albertus Roseburgius, Ernestus Mandelslavius Saxo, Iodocus Lebicus, & plures alij.

Antstite

Sed

Sed quòd intelligeret nobilitatem solam nec auctoritate, nec uiribus, nec opibus tantæ rei parem futuram, si potentiores principes aduersarentur: nec protinus omnes ex hoc ordine hæc consilia probaturos, atq; à suis principibus discessuros esse. Deniq; si quid à nonnullis non uniuersis moueretur, conatus seditionis speciẽ esse habituros. Idcirco re deliberata dat operam, ut ad præsidium Nobilitatis adiungat patrociniũ principum, gratia, auctoritate, affinitatibus potentum. Præfert autem cæteris Duces Saxonix fratres, Ioannem Fridericum Secundũ, & Ioannẽ Guilhelmũ, Ioannis Friderici Electoris olim filios, tanq; proximos uicinos, & suo iudicio huic telæ, quã instituebat pertexendæ accommodatissimos. Eos enim ex collectis adeptisq; per parentem studijs hominum, norat gratia ualere apud promiscuã multitudinem, augente fauorem commiseratione ex memoria cladis perpeffæ in bello Germanico, titulo defensæ Religionis. Apud hos ita sese insinuat, ut alterum natu maximum Ioannem Fridericũ de suæ causæ bonitate persuasum, & maximis spebus impletum, gloriosq; titulo Parentis, Patroni, Protectoris ac Vindicis Nobilitatis germanicæ infatuatũ, facile sibi deuinxerit: Alterũ Ioannẽ Guilhelmũ, quãq; sæpe ac

mirificè tentatū, circumuenire tamen atq; in suas pertrahere partes nequiuert. Qua eū de causa Grumbachius cū non posset non odisse ac metuere, quū uicissim inflammaret fratrem odio illius, & ad minitanda ei ac struenda extrema omnia impelleret, continere se non potuit. Sed Ioannē Fridericū, ut postea res docuit, constat sua uoluntate deceptū esse, uel hīs potius spebus delusum, quas ex promissis amplissimis Grumbachij conceperat immensas, fore scilicet, ut rebus motis restitueretur ipse in paternas & auitas hæreditates uniuersas, Electore Saxonie Augusto, uel per sicarios sublato, uel si hac non succederet per concitatam tota Germania sua causæ prætextu Nobilitatem, excusso.

Nactus igitur Grumbachius patronū, nō tā opibus quàm improborū magna ex parte hominum studijs potentem, nidumq; oportunū ad quæuis facinora patrandā, & fretus Nobilitatis erga se affectione ac promissis, quod scriptionibus partis aduersæ ualde prægruari sese animaduerteteret, ac uideret causæ suæ cognitionē uel lentius idcirco processurā esse, uel tandem exitū habiturā aliū, quā sperauerat, decurrit ad alia consilia, suo more fraudi, si finē suū cōsequeretur, uiolentiā miscēs. Semetipsū ergo suę causæ iudicē facit, ac congregatis clam uiris astu sediciose

dicioſæ coniurationis ſocijs circiter octingen-
 tis, ſolo in loco ea in parte Orientalis Francia,
 quã Eißfeldiũ nominant, ac Vvjrceburgũ hoc Comitatu
 commitu nocte, maxima feſtinatione accedit,
 effractiſq; ſub horã tertiam matutinam portis,
 urbẽ nihil tale ſomniantẽ ingreditur: capit, di-
 ripit, extorquet Canonicis qui adfuerũt tranſa-
 ctionẽ diu præmeditatã atq; quæſitã, imponit i-
 iſdem cũ iuramento *à vnſlar* perpetuã parricidij
 perpetrati, adimẽs omnẽ inquirendi de authori-
 bus poteſtatẽ: recipit ſua uniuerſa, & promiſũ
 exprimit ſingrapha fancitũ, de grandi pecunia
 conſtitutis uicibus ſoluenda . Hoc peracto fa-
 cinore, in nidũ reuolat ſuũ. Imperator Ferdinã
 dus atrocitate facti grauiter offenſus, mandat
 ut in iudicio publico Camera, ob uſurpatã ſe-
 ditioſo conatu in priuata cauſa incompertam
 haectenus uiolentiã, reus peragatur uiolata nõ
 tantũ fidei erga dominũ Feudi inſidõſe circũ
 uentũ, ſed & pacis publicæ in Imperio contra
 leges, peſſimo ac pernicioſiſſimo ad omnẽ po-
 ſteritatẽ exemplo. Reũ cognitũ ac declaratũ cõ-
 demnat & proſcribit, ſimulq; eos omnes, qui
 hæc perpetrantẽ adiuuarunt. Non magnifici-
 ſũt proſcriptionẽ cõiurati, fiducia ſui receptus:
 ſed factum excuſant, ita tamen ut non in uin-
 dicta ſe peccaffe, ſed modũ exceſſiſſe in uindi-

cando agnoscant, ac culpā hac in parte depre-
centur: Transactiones autē uī extortas, uelint
ratas esse ac firmas. Fouet, tuetur & excusat eos
multo magis ipse Ioannes Fridericus Saxonie
Dux, ac ne quid huius à se in contemptū Impe-
ratorie Maiestatis quisq; fieri suspicetur, præ-
textum cōminiscitur minime probabilem, cur
refugia eis præbeat, Nimirū ut plura conaturos
reprimat atq; coherceat. Postulatur interea &
ab Electore Saxonie, ne Grumbachianę causę
deesse uelit: qui cum se parricidij & seditiosis
latrocinij nuncq; patrocinatorum ostenderet,
occasionē illis primam præbuit, odia iamolim
concepta, sed pressa ac dissimulata hactenus, ef-
fundendi. Nec petitū id fuit, quod tale aliquid
ab eo expectaretur, sed quod prætextus insidij
quæreretur. Sapiens Imperator quo hæc spe-
ctent, minime ignorans, perstat in sententia, &
indicto conuentu mandat principibus Imperij
Anno quarto & sexagesimo, ut Vvormatię
per legatos consultant, cum de alijs Imperij ne-
gotijs, tum uero & de pace publica maiore cu-
ra firmanda ac munienda. In eo conuentu decre-
tum fit, de alendo in Germania præsidio equitū
mille quingentorū. Horū mille Duci Saxonie
Electori Augusto, quingenti Duci Iuliacensi
attribuuntur, ea lege atq; conditione, ut sint ceu
custodes

custodes pacis publicæ in utraq; Germania, & si quid commoueatur à Grumbachianæ con-
 spirationis socijs, mox inter initia exorienti in-
 cendio ut occurrât, idq; priusq; sese diffundat,
 restinguât. Moritur interea Ferdinandus: suc-
 cedit filius Maximilianus. Huic causam com-
 mendat Vñrceburgensis, flagitans executionē
 publicatæ à parente sententiæ, in hostes suos ac
 parridas.

Ab eo tempore Grumbachiani nusq; satis
 tuti Gottæ apud Ducem Saxonie Ioannē Fri-
 dericū sese continent. Conueniūt ibdē crebrius
 & quidem magno numero socij coniurationis.
 Conferunt consilia, acuunt odia in Electorem
 Saxonie multis incitationibus, tanquam is il-
 le sit, qui solus obftet & prohibeat ne impetret
 Grūbachijs quæ postulat, neue quæ molitur- *cf. in 91*
 ficiat: deniq; qui solus Nobilitati, eiusq; liberta-
 ti aduersetur, & grauis sit atq; intollerabilis.
 Nullo enim alio speciosiore cōmento Nobili-
 tas decipi & his factionibus implicari poterat.
 Nec talia occulte sparguntur, sed palam uagan-
 tur per ora hominum: Inuitantur ad societatem
 plures ali; conciliantur Principi Ioanni Fride-
 rico quicunq; rei bellicæ periti, & à clientelis
 equitū ac peditū instructi habebātur: Condu-
 citur horū opera magnis stipendijs: confluunt

inter hos & alij latrocinijs affueti ac dediti admittuntur: imo cupide excipiuntur, quib. propter es alienū, perpetrata latrocinia, & similia scelera, locus aut receptus sub Electore Saxoniae nō cōceditur: infestatur inde & terrae Electoris Saxoniae & uitae publicae latrocinijs, ab ijs, quos dulcedo praedae Vvjrceburgensis inescavit, & ea quidē maximē, quae terras Electoris Saxonie attingunt. Ostēditur multis in reb. animus erga hūc plane hostilis: molitiones tamē occultantur. Elector Saxoniae cōtra dissimulatis initiō iniurijs, ignarus etiā insidiarū, quib. uitā suā & iugulū peti deinceps cognouit, hortatur, orat, obtestatur, patruelē Ducē factionis sediciosae cū satellitio uniuerso à se ut dimittat, & sibi ipsi, suisq; hac in re ut cōsulat: cōmemorat pericula, quae pposita sint: reuocat in memoriā hereditaria Ducū Saxoniae pacta, quib. diserte cautū sit, hostes publicos aut priuatos, & ab Imperio pscriptos à neutra parte hospitio excipiēdos, aut defendēdos esse. Idē faciūt & alij principes, atq; in primis solicite & accurate Fridericus Palatinus Elector ad Rhenū, & Philippus Lādgrauus Hassig, Soeer uterq;. Palatinus & de euentu uaticinatur, ni pareat, praesagiens id, quod accidit. Et Electorem Saxoniae Augustū cū Duce Ioanne Guilelmo hac etiā de causa Lipsiae cōuenit,

uenit, ut si offensum à genero reperiat, placet. Venerat autē in Thuringiā Palatinus, ut compositis dissidijs, quæ inter fratres Grübachius alterius odio accenderat, & multos annos aluerat, sublataq; diffidentia, quæ nata ex minis Ioannis Friderici, & clā structis insidijs, fraternam beneuolentiā ualde langufecerat, cōfirmata deniq; partitione hæreditatis, quā diu Grumbachiana factio presso altero impediuerat, & nuper uix ægre Ioānes Guilelmus obtinuerat, fratres generos inter sese reconciliaret.

Hæc dum hoc modo geruntur, appetit tempus primorū Comitiorū Maximiliani Imperatoris. In his re in omnē partē accuratē pensitata cunctis suffragijs renouatur sententia proscriptionis, extensaq; in Receptatores & auxiliatores, ad pœnā parē cōdemnatos, solenniter publicatur, proclamante eam Heroldo Imperij ex præscripto, post datū tubis signū & tympanis. Duci Electori uero Saxonie Augusto demandatur ab Imperatore ac cæteris Ordinibus decreta in prosriptos & Receptatores, ni pareāt, executio, & imperantur auxilia quatuor Germaniæ prouincijs, Turingiæ uicinioribus, Vtriq; Saxonie, superiori & inferiori, Francie Orientali & Vuestualie. Fit & decretū ut missa legatione iubeatur Ioannes Fridericus tradere pro-

scriptos in manus Imperatoris aut uinctos, ubi ille uelit, sistere. Id nisi faciat in pari eum tanquam Receptatorē cum ipsis culpa & condemnatione indubitato futurum. Idque denunciari ei palam ac disertè proscriptionis formula, quæ ex decreto Imperij antea promulgata fuit, contra proscriptos, & eorum Receptatores.

Priusque ex Comitibus domum redit Dux Elector Saxoniae, comprehenditur non procul à Dresda ob furtum quidam natus prope Fribergam Misnie Ioannes Boem. Hic Dresdā adductus ex sese sponte, non interrogatus, enunciat, conductum se esse à Grumbachio, ut Electorē incautius ac fere sine satellitio uagantē in syluis, aut feras in se etantē, globo traiciat, & ad eam cædem se sclopeto instructum esse. Idem post tormentis examinatus repetit, Capitur & alius grassator insignis, Erphordiensium hostis, Philippus Plafs, qui inter alia confitetur, sibi quoque à Grumbachio, si interdias, quæ parentur Electori, adiuuare uelit, præmia proposita esse. Sed assentiri se noluisse. Nec dissimilia his testimonia alia deferuntur ad Electorem ab inclytis & Nobilibus uiris, Guetero Comite Schuartzeburgico & Christophoro Zebicio, ex ore Grumbachii excepta. De his Elector Saxoniae edocet patruelē Ioannem Fridericū, amanter eum comonesaciēs, & propin
quæ

quæ necessitudinis & pactorū, conuentorūq; iureiurando non semel firmatorū, quibus expresse cauetur, ne refugia aut receptus ullus prebeat, aut ferat auxilia alterius hostibus, inimicis, obtrectatoribus, publicis grassatorib. transfugis: Se hortari eū, ne retineat secū quos ex indicijs cætorū hominū didicerit, & suæ uitæ, & suorum subditorū, aliorūq; qui commerciorū causa regiones suas adire ac frequentare consueuissent, fortunis & facultatibus insidiari. Ioannes Fridericus è diuerso, & Legatis ab Imperio missis coram ac scripto, & Electori Saxoniae literis insolentius in eam sententiam respondet, ut de authoritate Imperatoris & Senatus Consulto publico detrahendo iteratam proscriptio- nem nō obscure damnet, tanq̃ in sui odiū & oppressionē paucorū suorum inimicorū artibus extortam, & Grumbachiū atq; complices audacter excusando collaudandoq; & ab omni culpa uindicādo, suosq; fideles consiliarios uocando, Imperitorem inconstantiae arguat, tanquā contraria ijs decernentem, quibus sibi per se & alios antea patestatem fecerit Grumbachianos retinendi: Electorem uero Saxoniae non obscure amplius aut ambigue, sed ex proposito, diserte & acerbè notet, & falso atq; iniquè traducat. Intexuntur scripto Grumbachianæ Epistolæ,

obiectum de conductis & emissis sicarijs crimē
 diluentes, excusatione prorsus inter se discrepā
 te. Quod enim initio inficiatur impudenter, &
 deriuat à se in alios, id ad extremū ita cōfitetur,
 priora prodens: ut nisi Elector desinat oppu-
 gnare ipsum, non defuturos minitetur, qui eū
 quoquo modo tollant. Etsi autem Ioannes Fri-
 dericus simulate tandem præ se fert, se proscri-
 ptos dimissurū, perseverat tamē in proposito,
 ac pertinaciter illis retentis, nihil nō conari per-
 git & moliri, confirmatus magis de ijs quas Grū-
 bachius ostenderat spebus, belli Turcici appa-
 ratibus, & secutis deinceps cladibus ex Sigetti
 & Iulixæ expugnatione, Quo nūcio nihil illis læ-
 tius, nihil optabilius accidit. Eam tam obsti-
 natā pertinaciam Ducis Ioannis Friderici &
 Grumbachianorū molitiones tam perniciosas,
 propinqui Principes in bellū certū erupturas,
 & Principi exitiū allaturas esse cernerēt, redeūt
 ad priora consilia, instant & urgent apud Ioan-
 nē Fridericū monēdo & obtestādo ut sentētiā
 Imperij pareat, nec sua sibi peruicacia temere pe-
 riculum creet & attrahat, quod sit multo maius
 sua opinio ne futurum. Non mouetur his Io-
 annes Fridericus, sed bellū manifestius moliri,
 comparare ad urbem muniendā necessaria, sol-
 licitare ad coniurationis societatem Principes
 alios,

alios, & auxilia quæerere incipit, missoq; legato
 Schuinfurtum, quod in Francis oppidum est
 Imperij liberum Octobri Mense, Nobilitatem
 Francicam, quæ cõnuenerat diliberatura de sup
 petiis ferendis Imperatori aduersus Turcas:
 Hanc ergo instigat, ut se duce Grumbachianæ
 causæ atq; coniurationis defensionē suscipiant,
 & cõmunis belli socii sint. Ea res & Imperatorē
 superbo atq; contumelioso responso prius exa
 cerbatum grauis irritauit, & propinquis Prin
 cipibus metum ac sollicitudinem auxit. Nulli
 ergo operæ, nullis sumptibus parcunt Elector
 Palatinus ad Rhenum, & Landgrauus Hassiæ,
 cumq; his Guilhelmus Iuliacensis auunculus. Ite
 rum per legatos Duci Ioanni Friderico incul
 cant, & obedientiam Imperatori debitã, & peri
 cula in ipsum redundatura si non obtemperet.
 Offerunt se arbitros earū controuersiarū, quæ
 Electori Saxonix & Ioanni Friderico interces
 serant. Elector Saxonix respondet, nihil sibi
 pace gratius esse, nihil se quicq; armis ciuilibus
 peius abominari ac detestari, idq; se non obscu
 re ostendisse ac docuisse hactenus demonstrat
 exemplis innumeris, patientiæ penè nimix. Id
 circo, ne nunc quidem sese suo loco paci publi
 cæ & concordix inter se & agnatum patruelē
 defuturum. Posse se arbitros illos ac disceptato

res ferre priuatarum controuersiarum & iniuriarum, quibus sit affectus multiplicibus à Ioāne Friderico, salua tamē sua dignitate. Causam uerò proscriptionis non suam esse priuatā, sed imperij publicam. Alter & tractationes & cōditiones omnes insolenter recusat. Imperator autem & quò tendant, & quorsum euasuræ sint hæ Ioannis Friderici ac proscriptorum machinationes, ni maturè reprimantur, prospiciens, nec cunctandū ratus, manifeste iam inclinatis animis multorum ex ordine Equestri ad seditionem, & res nouas ac motus nouos pene palā spirantibus, Electorem Saxonix mandati dudum ab Imperio accepti admonere, & impellere atq; urgere non desinit, ut obsidionem Gottæ acceleret, festinatione & occultatione tāta, quāta omnino fieri possit. Ostendit quātū in mora periculi sit futurū, si coactis, quæ concitare atq; excire non desinant auxilijs, armati suas experiri molitiones incipiant. Destinat Electori Saxonix legatos seu Commissarios, Comitē Octonem Ebersteiniū: Fabianum Schoneichium & Christophorum Carolyvitiū, equites auratos, quorū consilio & autoritate Elector uteretur. Hoc publici magis quā priuati periculi respectu Elector Saxonix permotus, quantū abhorreret ab hoc bello propter patri-

am,

am, propter cognati sanguinis iura, propter familiaritatis nomen, & alias causas. Quod tamen detrectare auctoritatem Imperij non liceret, serio in deliberationem de concludendis intra Urbem & obsidendis cum Receptatore suo proscriptis incumbit. Ac rem omnem celeri arcanoque consilio ad eum modum instituit, media & aspera hyeme, ut ante Urbem proscripti prius armatas acies conspexerint, & bellicorum tormentorum exaudierint fragores, quam hostiles apparatus somniarint, securi nimis Imperatoris Ungarico bello distenti occupationibus, & contemptu non Electoris tantum Saxonie, sed & universi Imperij Romani. Hac celeritate obsessis facultas tuto elaborandi, colligendi que auxilia idonea ac sufficientia, & alios concitandi, adempta fuit. Primae in conspectum Urbis equitum turmae peditumque Cohortes educuntur. Pridie Natalis Domini, praemittitur ab Imperatore quidem per Caduceatorum denunciatio, qua subditi absoluti a iuramento Ioanni Friderico praestito, iubentur illo deserto agnoscere & sequi Ioannem Guilelmum. Ab electore uero Saxoniae, tanquam designato belli Duce, cautio deman dati officii rationem, & parendi necessitatem in iusta ac legitima causa exponens. Sed quod adhuc pauciores numero essent equites & milites,

quàm intercludendis itineribus undiq̃, com-
 meatuq̃ interuertēdo, & auxiliarib. copiis ar-
 cendis satis essent: factum est, ut obsessi ex uici-
 nis oppidis delectorum ciuium multitudinem
 mediocrem, sed magna ex parte imbellē, intra
 Urbem compulerint: ex direptis pagis uerò
 non exiguam rerum fruendarū copiam in arcē
 importarint. Crescente paulatim ad Urbem
 exercitu, ex concursu militum & accessio nibus
 sociorum auxiliorum cum bellum minimè ex
 sententia Ducis absentis administraretur,
 nec quicquam tantis dignum copiis gereretur,
 plerisq̃ in rapinas magis ac prædam quàm ob-
 sidionem intentis, ipse eo proficiscitur Elector
 Saxonix, decima quarta ab obsidione die. Et
 quod bellileges postulant, cum patruale Duce
 Ioanne Guilelmo, dispositis in ordinem aciei
 forma, ac circumductis propinquo interuallo
 copiis uniuersis, deditioem fieri flagitat, qua
 denegata non multorum dierum spatio, mira
 arte ac festinatione, distributis operis, nocte
 dieq̃ instans & ugens, omnem circumcirca
 Urbem & arcem fossis, aggeribus, & castellis
 circumdat fossis atq̃ aggenibus tam propè ad
 Urbem perductis, militeq̃ completis, ut occa-
 sio esset & facultas militi utriq̃ obsidenti & ob-
 sesso inter se colloquendi. Nec impediri hæ ope

ræ ullis quantumuis insolitis displosorum af-
 fiduè magno numero immanium tormentorū
 fragoribus, emissorumq̄ globorum ceu pro-
 cellis poterant. Dum hæc opera ad Vrbem
 parantur, à nocturnis excubiis deiiciuntur in-
 ternuncii ex arce emissi cū literis & auro signa-
 to ad Ernestum Mandeslouiū. Aureorū erant
 quater mille pondere Rhenanis leuiore, auro
 pares notati insignibus Electoralibus decussa-
 tim secantiū sese binorū gladiorū, & inscriptio-
 ne uendicante dignitatem Electoralem Ioanni
 Friderico à natalibus. Literæ characterib. exa-
 ratae erant inusitatis. Hi agniti & arcanas obsef-
 sorum machinationes & magistros equitum,
 militumq̄ tribunos, socios atque complices
 coniurationis omnes patefaciunt, quorū multi
 sui purgandi causa ad Electorem Saxonix &
 legatos Imperatoris literas scribunt. Nonnulli
 in castra deinceps ueniunt, aliqui malè sibi cō-
 scii fuga salutem quærunt. Paulo post diuersis,
 dignisq̄ fide indicibus planè cognoscitur, Re-
 ceptatori & proscriptis constitutū fuisse sub ini-
 tium veris equitum cogere millia octo, pedi-
 tum legiones quatuor, duabus diuersis in par-
 tibus Germanix, in Vuestualia ad Rhenū usq̄,
 & in Marchia ac finitima huic Pomerania.
 Vuestualicis id negocii datū esse, ut per Episco

porum ditiones ad Rhenum, impetu in Franconiam facto in hac quæ Antistitum sunt, ac deinceps in Thuringia quæ Electoris Saxonie sunt, ut subigerent ac depopularentur, Vrbes Mulhusium, Northusium & Erphordiam grandi pecunia ut mulctarent: Erphordienses omnibus extra urbem fundis, prædiis, pagis & oppidis ut exuerent: Marchicis uerò & Pomeranicis, ut oppresso Electore Saxonie, occupataque ac direpta passim ditione, munitiores urbes, seu ui seu ditione caperent. His perfectis crearetur Princeps Ioannes Fridericus ad Vitebergam Elector Saxonie, et ubi consent exercitus ambo, idem saluaretur exemplo Romano ueteri ab uniuerso milite Romanus Imperator: Redigerentur in ordinem principes cæteri: tollerentur sese submittere recusantes: Equestris ordo subtractus Imperio principum, adsereretur in libertatem, & soli subiiceretur Imperatori: Noua institueretur forma Imperii. Comprobarunt hæc deinceps archiua à ditione in arce reperta, & indicij atque confessionibus Principis Ioannis Friderici, Grübachi, & ceterorum patefacta consilia. In literis uerò interceptis hæc uerba inerant: Imperatorem Maximilianum publicatione renouatae proscriptionis uiolasse fidem ac religionem iurandi,

iurādi atq; hoc periurio semetipsū exutū Maie-
state Imperatoria de fastigio Imperij deiecisse.

Fuit omnino coniuratio hæc in eū modū in-
structa, ut longè perniciosior Imperio Roma-
no quàm Catilinaria olim Vrbi Romæ fuerit
futura si erupisset. Ac planè dubiū non est, non
industria humana patefactam, nec ulla humana
potentia repressā, sed diuinitus elisā esse. Præ-
stat autē sopiriseditiosas atq; cruentas molitio-
nes quā euulgari. Præsertim cū arcanorū cōsilio
rū cōscñ fuerint nō nisi antesignani, qui ad silen-
tiū & occultationē peculiari sese iuramento ob-
strinxerāt. In hæc cōspirationē ita cōsensit Dux
Ioānes Fridericus, ut de suo stipēdia Ducib. de-
creuerit, & uictoribus, si rē perficerēt, præmia
proposuerit, ex præda parta & occupatis ter-
ris, liberalissima. Constitutū fuit inter eos biē-
nio antè de innouāda insigniū Electoraliū for-
ma, deq; typis peculiaribus monetæ imprimē-
dis, cū arrogātis, minimeq; decentis tituli, vbi
ad arma deuentū esset, inscriptione. Comparata
iam & instructa fuerunt præla ad excuden-
da publicæ fidei diplomata, quibus caueretur
saluti eorū, quos seruatos cuperent. De colligē-
dis belli neruis rationes in itæ: petita mutuò a
quibusdā Germaniæ principibus. ingens pecu-
niæ uis: sœdus cum Rege Sueciæ nō solū expe-

titū & tentatū est, sed & missis hinc inde legatis, in itū contractumq; fuisset, nisi interceptus quidā in mari consilia omnia aperuisset. Quas minas, quæ opprobria in cognatos principes, & machinationes quā hostiles aduersus eosdē, mandata illa continuerint, id instructionū, ut uocant, formulæ postea repertæ testari feruntur. Nulla ibi Imperatoris, nulla cognati sanguinis, iuratorūq; pactorū ratio habita est. Est inter alios libellos repertus etiā qui continet belli denunciationē directā ad Imperij Ordines, multo antè compositā, & manu propria Ducis Ioānis Friderici plerisque in locis correctā & auctā. Ita ut nihil illis ad classicū canendū euertēdāq; patriā defuerit, quā oculi auro referti, & prætextus aliquis speciosus. Eum sese accepturos arbitrati sunt, si Elector Saxoniae, quē varijs calūnijs apud Nobilitatem sibi addictā deformat ac prægrauarant, decreto Imperij aut Cæsaris iussu, executionis faciendę causa, arma sumeret. Missæ sunt ad Regem Galliae literæ, grauissimas aduersus Imperatorē & status Imperij, ob publicatū proscriptionis decretū, querelas continentes, & petita à Rege auxilia. Sed hoc maxime triste & deplorandū est, quòd ad artes minime conuenientes homini Christiano confugere ueriti non sint. Per puerū enim rustici filiū,
 uel

uel magicis præceptis imbuū, uel ab incantato-
 ribus fascinatū, uel à Grumbachio ad eas impo-
 sturas assuefactum: per hunc ergo Princeps in
 conclaue suum, & arcanissimam cōsuetudinem
 receptum, responsa ex angelis sciscitari, & de
 futuris quid euenturum esset, explorare est soli-
 tus. Nunc de successibus uictorijsq; ipsis Du-
 cis: nunc de Cæsaris & Electoris Saxonix inte-
 ritu: nec non de thesauris effodiendis, alijsq; id
 genus similibus euentibus. His cum à diuini
 uerbi præconibus uehemētius contradiceretur,
 grauiā illis supplicia, ni tacerēt indicta sunt. Et
 suscepit magi patrociniū ipse Princeps tanto
 studio tantoq; feruore, ut Theologos hanc cō-
 sulendi diabolū consuetudinē acriter repre-
 hendentes, mordacibus & contumeliosis scri-
 ptis quæ extant, repelleret, nec ulla pia, rectaq;
 & salutaria monita admitteret. Porrò miseræ
 plebeculæ, quæ ex oppido in Urbē defensionis
 causa cōtracta erat, persuasum fuit ab ipso Du-
 ce Ioāne Friderico, concione ad populū habita,
 bellū Religionis extirpandæ causa, cōspiratio-
 ne Imperatoris, Electoris Saxonix, & Antisti-
 tū Germaniæ susceptū esse. Nā ad hāc magno si-
 lentio occultatū fuit, quid fieret & gereretur, &
 quæ causæ prætenderētur, quidūc ab Impera-
 tore atq; ijs, qui ad Urbē cū exercitu erāt, postu-

laretur. Inuita igitur militabat, ignara operū & impatiens onerū militię, etſi à milite cōductitio non nihil animaretur, & paulatim bellicis operis aſſueſceret. Præterea creſcebat in urbe difficultas omnium rerū. Fiſcus principis exhaustus erat. Priuatis ereptū erat quicquid reliquū fuerat pecuniæ numeratæ. Deficiebant comeatus, nulla ſupererat ueſtibus materia, extenuabatur paulatim & euaneſcebat ſpes omnis auxiliij externi. Cætera onera augebantur. Diruebantur ciuiū domus, ut propugnaculis extruendis aut reſciēdis ſi cōciterentur, materia ſuppeteret. Et fama percrebuerat cōſultari de milite idoneo intra arcē recipiēdo, de q̄ urbe incēdēda. Sed omni imbelles multitudine prius extruſa. Extra urbē autē abſolutis aggeribus & caſtellis ad oppugnationē ſeriā inſtructa omnia oculis obuerſabāt, quę iā antē de ſalute ſua anxie plebi terrorē augebāt, q̄ aduerſus ic̄tus bombardarū nō tegerentur amplius altitudine ualli, tota interiore urbē hoſtiū conſpectui expoſita, p̄pterea caſtella quę arte excitata aut tumulis impoſita ſupra urbē eminebāt. Hæc ubi cōcurrerent & obſeſſi ex milite hoſte inter quotidiana colloquia diſcerēt, bellū p̄pter p̄ſcriptos & rebellionē Recerptatoris eorū Ducis Ioannis Friderici motū eſſe, quos cōcordibus ſentētijs Imperij cōdemna

tos, atq; ad pœnam expetitos tueri ipsi atque defendere non desinerent, contra interdîcta seuerissîma legitîmi magistratus cum discrimine uitæ, fortunarum, existimationis suæ, imò cū iactura uitæ & salutis æternæ. Consiliū capiunt, quo se & principē suū ex bello tam difficili ac periculoso absq; insigni rerū suarū detrimento explicent. Coniungūt se ergo præcipui ex ordine equestri, aulicis, senatu, militarib. copijs & plebe, ac rem ad principē literis supplicibus deferunt (ad colloquiū enim nō admittebātur, arcentibus eos Grumbachianis.) Orant ne se ipsum & subditos proscriptorū causa perdat, sed cōmuni cū ipsis deliberatione se quomodo seruet ac liberet, constituat. Cum non tantū non obtinerēt quicq; , sed acciperētur minaciter, nec minas has irritas fore animaduertent, si in proposito persisterēt: cōmuni fama nōnullis ex ijs qui præcipui erāt iam supplicio capitis destinatis, id agunt, ut de ijsdem resciscat miles præsidiarius, cui intra arcis claustra uelut carceribus concluso excubiarū ac defensionis causa, alioqui egredi inde & cōsilia cū oppidano præsidio cōmunicare nō licebat. Auget ciuiū & rusticorū in urbē coactorū indignationē casus q; præcessit pridie Paschatos. Præcipuus .n. capitaneus ciuiū, idemq; ciuis, ob fortitudinē & rei mili

taris usum omnibus carus Ioānes Hoffman, nō
 ex urbe, sed arce (cōtra militū inter se pacta quæ
 erant ut arcē præsidia istuc collocata, urbē uerò
 ciues defenderent) ad oppugnandū hostiū ca-
 stellum proximū, erumpere cogitur. Vbi pu-
 gnans fortiter, cum aliquot gregarijs militibus
 interficitur. Quòd ergo seruari potuisset, si auxi-
 lia uti conuenerat inter eos submissa fuissent, in-
 cipit in urbe de tribuni militū Brandesteni per-
 fidia, populus grauitè queri, quòd nō tantū ho-
 nestū fortēq; ciuē præsentī periculo obiecisset,
 sed & uiriliter dimicantem turpiter deseruisset.
 Exoritur ergo fremitus & indignatio in urbe,
 cuius cum præsidiarius miles è claustris in arcē
 arcis quarta die Aprilis e ductus, ad sacramen-
 tum militiæ de nouo præstandū nō ignarus es-
 set, iurare recusat: uel quòd desperaret de defen-
 sione arcis, uel quòd amplius militare nollet cau-
 sam improbens, & quòd pertæsus esset late-
 brarū, squaloris & egestatis, quā pertulerat.
 Stipendia enim nulla nisi unius mēsis & uictū
 tenuem ac sordidū per id tēpus acceperat. Vr-
 gente præfecto Hieronymo Brandesteinio &
 nil proficiente, nec obtestationibus nec minis,
 accurrit princeps ipse. Sed & eo nihilo plus cōci-
 tato militi persuadente, exauditur hic clamor
 in urbe: fit mox cōcursus ad ar. em: portæ ui re-
 cluduntur:

cludūtur: coniungit se miles cū oppidano præsidio. Comprehenditur tribunus militū Brandēsteinius: proscripti deposcuntur: qui cū metu sese abdidissent, inquiruntur per arcē reseratis conclauiibus: inuenti capiuntur: uincti abripiuntur in urbē, atq; in curiā deducūtur, ubi diuersis in locis custodiuntur. Comprehēsi sunt hi: caput factiosę cōiurationis & proscriptorū princeps ipse Guilelmus Grūbachius cū socio Guilelmo Steinio. Doctor Christianus Brück cancellarius. Brandēsteinius de quo dixi, & Ioannes Beierus, qui sub Electore Saxonię quæstor præfecturę Montanę in Schellēberg, cū soluendo nō esset, deserta ac prodita fide erga dominum, ad hostē transfugerat, & consilia de opprimendo & excutiēdo Electore adiuuerat. Zebicius uerō cū nonnullis alijs ea uespera elapsus, postridie summo manē per portā arcis emittitur, ubi deceptis excubijs fossā, quā angustissima erat, concitato equo transiliens euadit. Is est autē Zebicius, qui suo se sclopeto Zobelum Antistitē Vvurceburgēsem traiecissem proferi fuit ausus cum pichtio Luneburgico. In urbe quid actū sit, mox una cōmuni Epistola significatur Electori Saxonię Augusto, Duci Ioanni Guilelmo, & legatis Imperatoris à nobilib, aulicis, centurionib, & senatu: petiturq;

de consensu Ducis Ioānis Friderici, ut dies dicat̄ sub fide publica tractationib. de pace, se paratos dedere proscriptos & urbē, si æquis conditionibus pacē impetrēt. Adiūgit suas literas Ioannes Fridericus nō inscriptas principib. sed legatis Imperatoris. Nec idē agit, sed quasi sese & suā causam seiungens inducias cōcedi postulat dierū quatuordecim, quibus ad deliberationē de suis rebus & pacis conditionib. accersat principes hos: Palatinū Fridericū Electorē, Guilielmū Iuliacēsem Ducē: & Philippū Landgraviū Hassiæ, q̄ paulo antē è uiuis excesserat. Aberat tūc ab exercitu Elector Saxonix, p̄fectus Cassellas, ut cohonestaret deductionē funeris Landgrauij. Legati Imperatoris interea respōdent, bene pollicētur, iubēt diligenter muniri captiuos usq; ad reditū Electoris Saxonie. Eo reuerso obsessi quod petūt impetrāt, Ioānes Fridericus nō impetrat. Dicitur dies cōgressui, cōueniēt, proponūtur cōditiones, de quib. qui exierant, referūt ad principē suū & cæteros. Reuersi iisdē in castra, à principe nulla à cæteris mādāta adferūt, ut simul p̄ principe intercedāt ac laborent. Quo se suosq; negligēte ac destituyente, fastine analijs de causis, q̄ inops esset consilij, nihil obtinet. Tandē biduo ultrā citraq; tractationibus his atq; cōsultationib. consumpto, in
hæc

hec cōsentit̄ capita ab utriusq̄, cōscio Duce Ioāne
 Friderico, ut princeps sese, arcē & urbē cū appa-
 ratu bellico uniuerso, commeatu, cancellaria, fi-
 sco, dedat Imperatori sine ulla cōditione. Vt p-
 scripti & horū socij atq̄ patroni, grassatores i-
 tidē publiciac prædones, & præter hos uasalli,
 qui nō renūciata obligatione sua cōtra Electro-
 rē militarūt, tradant̄ in manus Electoris. Vt mi-
 litares homines omnes cuiuscūq̄ ordinis urbe
 cedant armati sine tympanis intra quatuor ho-
 rarū spatiū, & uexilla cōuoluta tradāt: ut subdi-
 ti ex omni ordine, & ciues in primis urbibus Gotha-
 næ, uitam, fortunas, iura, immunitates suas reti-
 neāt illæsas, ut portis patefactis intra urbem &
 arcē recipiat̄ præfidiū, clauēs exhibeant̄ Electro-
 ri, captiui dimittant̄ sine lytris. Ciues Gothani p-
 delectos octo ex toto numero fiant supplices
 Imperatori, uel ipsius loco Electori Saxonie.
 Vtrique ciues & milites iurent, se nullis unq̄
 bellis contra Imperiū, Imperatorē & Electorē
 Saxonie motis, interfuturos: ut Duci Ioanni
 Guilelmo nouo sese homagio obstringāt, exclu-
 so ab omni iure successione fratre, & natis ex il-
 lo filijs: his cōditionib, ut si cōtingat absq̄ hære-
 de masculino Ioānē Guilelmū decedere, succedat
 Elector Saxonie, atq̄ huius filij: si et hi, deuoluat̄
 successio in Lādgrauios Hassie. Literis de his ca-

pitibus cōfectis & obſignatis ultrò citroq̃, Ele
ctor Saxonix̄ Augustus comitātib. Ducib. Io-
anne Guilermo Saxonix̄, & Adolpho Holſato
ipſe inter utrūq̃ medius Urbē primū, dein de
arcē ingredit̃, præcedēte maxima equitatus par
te, & ante ipſū proximè magno numero comitū
Factū id eſt die decimatertia Aprilis, hora circi
ter ſexta ueſpertina. Incidit illa dies in Domini
cā Miſericordias Domini, hoc ex Eccleſiaſtico
calēdario nomine notā. Qua ante annos uigin
ti à Carolo V. Imperatore pater Ioānes Frideri
cus ſenior acie uictus & captus eſt, penè eadem
hora. Diſcrepātib. tamē dieb. menſis politici, cū
ante uiginti annos eadē Dominica in uiceſimā
quartā Aprilis inciderit: ſed decima tertia Apri
lis quæ Antiſtiti Vuurceburgēſi Zobelo frau
de Grūbachñ perēpto, uitā. Eadē admirādo iu
ſtitix̄ ac uindictæ diuine teſtimonio ipſi Grūba
chio tūc primū redactō in hoſtiū poteſtatē, an
ni octo poſt ſpē uitę eripuit. Principi Ioāni Fri
derico cuſtodix̄ ponunt: poſtridie tradit ipſe ſe
in manus & poteſtatē Imperatoris, deditioe le
gatis facta, Otoni comiti in Eberſtein: Fabiano
Schoneichio & Chriſtophoro Carolouitio ex
ordine equeſtri, uiris nobilib. & equitib. auratis
petēs ne abducat̃ in Auſtriā, ſed relinquat̃ apud
Electōrē Saxonig. Tertio à deditioe die abdu
citur

citur captiuus: pscripti & captiui tormētis sub-
 ſciunt decima sexta Aprilis die, digreſſa inde cō-
 iuge Ioānis Friderici permiſſu principū cum ſu-
 pelle ſtile copioſa, fiūt iudicia de captiuis: p̄nū-
 ciat̄ de capitib. eorū ex ſingulorū cōfeſſione &
 archiuis repertis: die decima octaua ſuppliciu
 de iſdē ſumit̄: pari cū Grūbachio ſupplicio af-
 fic̄ cancellarius, diſſectione corporis in partes
 quatuor, ob læſæ Maieltatis crimen cōmiſſū in
 eo q̄ obiecit & intentauit Imperatori falſo per-
 iuriū: eliſit atq̄ piecit cōtumelioſe ſententiā, p̄-
 ſcriptionis: comprobauit & excuſauit auſus fa-
 ctionis Grūbachianæ, adiuuit cōſultationes de
 perturbāda ſeditioſis motib. Germania, abrogā-
 do Cæſari Imperio, principib. nobilitati exæ-
 quandis: acerbè & ignominioſe exagitauit uoce
 & ſcriptis Imperatorē, Duces Saxonix, Electro-
 rē & Ioannem Guilelmū dominos ſuos: reticu-
 it & adiuuit inſidias ac molitiones, quæ Electori
 & Ioāni Guilelmo ſtructę fuerūt, cōtra fidelita-
 tis iuramētū utriq̄ præſtitū. Grūbachij & Stei-
 nij crimina commemorata ſunt: ſed q̄ Steinium
 Grūbachius excuſaret, tanq̄ à ſe ſeductū, mitius
 ille puniēt. capite enim truncaſ, poſtea truncus
 quadrifariam ſcindiēt. Beierus ſuspendiēt. Capite
 truncaſ & Brādēſteinius arcis præfectus, qui nō
 tantū ſciens uolensq̄ proſcriptis ſeſe cōtra Cæ-

sareæ Maiestatis interdicta sociū adiūxerat: sed
 & in diripiēda urbe Vuurceburgensi opē illis
 gnauiter præstiterat, ciuesq; in urbe Gotha ita
 adixerat, ut gladijs illū suis interfecturi fuerint,
 nisi iustū de eo suppliciū magistratus sūpsisset.
 Plectit̄ & capite David Bōgartnerus liber Baro
Sueuiæ, Augusta oriūdus. Qui ppter es alienū
 patria pfugus, Grūbachianæ se factioni adiūxit,
 & ad seditiosa consilia, quæ de nobilitate in li-
 bertatē uindicāda, unicq; Imperatori asserenda,
 principib. excussis, Grūbachius cuderat ac de-
 scripserat, ministrū se præbuit. Cuius instituti
 formula nomine Bōgartneri circūferē. Euade-
 re hic potuisset, si lacero squalidoq; habitu inter
 gregarios milites cū egrederēt, latere, quā in fero-
 ciente & superbo equo plumatus cōspici maluisset.
 His indicijs enim sciscitante Electore Saxo-
 niæ agnitus regredi, & machinula equestri be-
 ne pulsatus de hīci ex equo ac uinciri iubet̄. La-
 queo puniit̄ & puer magus. His peractis diui-
 dunt̄ machinæ bellicæ centum sexaginta. No-
 uē insigniores Elector Saxonix sibi uēdicat; re-
 liquas cū Duce Ioāne Guilelmo ex æquo partiit̄:
 octo grandiores machinæ Cæsari dono mittunt̄.
 Exercitus omnis dimittit̄ munitio diruitur ac so-
 lo æquat̄: Dux Ioānes Fridericus captiuus Vi-
 ennā ducitur.